

УДК 372

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ДНЗ

Дмитренко А.П., асистент
кафедри теорії і методики дошкільної освіти
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

У статті здійснено аналіз досліджень з питань готовності майбутніх вихователів до виконання завдань з фізичного виховання дітей дошкільного віку. Теоретично обґрунтовано систему підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в умовах ВНЗ.

Ключові слова: професійна підготовка майбутніх вихователів, фізичне виховання дітей дошкільного віку, фізична культура.

В статье проведен анализ исследований по вопросам готовности будущих воспитателей к выполнению задач по физическому воспитанию детей дошкольного возраста. Теоретически обоснована система подготовки будущих специалистов в условиях высшего учебного заведения.

Ключевые слова: профессиональная подготовка будущих воспитателей, физическое воспитание детей дошкольного возраста, физическая культура.

Dmytrenko A.P. THEORETICAL FUNDAMENTALS OF PROFESSIONAL PREPARATION FOR FUTURE INSTRUCTORS OF PHYSICAL EDUCATION IN KINDERGARTEN

The article analyzes research about readiness of future instructors who will be performing tasks related to physical education of pre-school children. Theoretical basis of an educational system preparing future specialists in higher education institutions is established.

Key words: professional preparation of future instructors, physical education for pre-school children, pre-school children, physical education.

Постановка проблеми. Стурбованість суспільства фізичним здоров'ям підростаючого покоління, усвідомлення необхідності удосконалення фізкультурно-оздоровчої діяльності у дошкільних закладах вплинула на переосмислення структури підготовки в університеті майбутніх організаторів фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням підготовки фахівців дошкільної освіти присвячена велика кількість наукових досліджень. Разом з тим, проблема професійної підготовки організаторів фізичного виховання дошкільників, що враховує сучасні принципи та вимоги практики виховання та навчання дітей, недостатньо висвітлена у наукових роботах. Сучасна освіта перебуває на новому етапі розвитку – відбувається її модернізація. Варіативність програм, поява нових технологій, зміна змісту дошкільної освіти, гуманізація цілей і завдань ставлять перед педагогами дошкільного закладу проблеми, пов'язані з раціональною організацією фізичної культури дошкільника. Актуальність професійної підготовки майбутніх вихователів до проведення занять з фізичної культури зумовлює низку суперечностей між потребами суспільства, яке висуває вимоги до фахівця освітньої сфери, і недостатньою готовністю його до професійної діяльності

в умовах дошкільного навчального закладу. Тому виникає потреба впровадження у систему вищої освіти більш потужної структури навчання студентів спеціальності «Дошкільна освіта» з орієнтацією на професійну компетентність майбутніх фахівців [3, с. 47]. У дослідженнях провідних вчених, які досліджували проблему підготовки вихователів ДНЗ до фізичного виховання дітей дошкільного віку О. Богініч, Е. Вільчковського, Н. Денисенко, О. Курка, Ю. Коваленко, Н. Левінець, С. Петренко, О. Шовкопляс та ін. розглядаються окремі аспекти готовності фахівців фізкультурного напрямку до роботи у дошкільному навчальному закладі. Дослідження останніх років присвячені проблемі формуванню готовності майбутніх вихователів з фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Так С. Петренко визначає професійну підготовку як процес оволодіння необхідними теоретико-методичними знаннями, формування відповідних умінь та навичок; професійної спрямованості, розвиток професійних якостей та здібностей [7, с. 21–22].

О. Шовкопляс, досліджуючи проблему підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дітьми з функціональними порушеннями опорно-рухового апарату, так розкриває

поняття «готовність»: «Готовність майбутнього вихователя до роботи з дітьми з функціональними порушеннями ОРА – це інтегральне утворення професійних якостей фахівця, що має системну організацію, складну багаторівневу структуру. У ній цілісно взаємодіють та взаємопроникають професійно-змістовний, мотиваційний та діяльнісний компоненти, ступінь сформованості яких і визначає готовність студентів до профілактично корегувальної роботи з дітьми дошкільного віку, що мають функціональні порушення ОРА» [10, с. 7–8].

У педагогічних працях проблема зміцнення здоров'я дошкільників розглядається у контексті підвищення ефективності системи фізичного виховання дітей дошкільного віку (Е. Вільчковський, Н. Денисенко, Т. Дмитренко, О. Дубогай). Необхідність вирішення визначених суперечностей, недостатнє теоретичне висвітлення проблем професійної підготовки організаторів фізичного виховання дошкільників та велика практична значущість даного питання зумовили актуальність теми.

Постановка завдання. Мета статті: обґрунтувати визначення теоретичних засад професійної підготовки майбутніх вихователів до проведення занять з фізичної культури у дошкільних навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Так, Г. Беленька визначає професійну компетентність вихователя як інтегроване поняття, що містить: світоглядні позиції особистості, глибоку обізнаність і практичні уміння в обраній галузі діяльності, розвинені професійно-значущі якості, побудований на цьому фундаменті авторитет [2, с. 14]. Вихователь дошкільного навчального закладу повинен «...володіти найбільш розвинутими професійно-предметними, особистісними (індивідуально-психологічними) характеристиками та комунікативними якостями в їх сукупності у порівнянні з учителем будь-якого іншого рівня та форми освіти (шкільного, вищівського та інші). Такий пріоритет дошкільної освіти обумовлений змістом виховного та розвивавального навчання. Такі чинники як особистість вихователя, залучення дитини до ігрового навчання цілком відбиваються на її поведінці, особистісних проявах у майбутньому» [1, с. 26].

Важливо, щоб з дітьми працювали професійно-підготовлені люди, які розуміють ступінь відповідальності, що беруть на себе за виховання дітей, але й знають сутність педагогічного процесу, особливості та закономірності педагогічного впливу на маленьких дітей, які вміють бачити близькі та далекі цілі у вихованні та роз-

витку дошкільників, вірно обирають методи та засоби педагогічного впливу, грамотно аналізують досягнуті результати. Отже, для проведення занять з фізичної культури інструктор з фізичного виховання повинен: уміти аналізувати і оцінювати ступінь фізичного здоров'я і рухового розвитку дітей; планувати завдання з фізичного виховання на певний період; визначати першочергові з них з урахуванням особливостей кожної дитини; організувати процес виховання у певній системі, добираючи найбільш доцільні засоби, форми і методи роботи у конкретних умовах; проектувати оптимальний рівень кінцевого результату, передбачаючи труднощі на шляху до досягнення мети; здійснювати педагогічний контроль досягнень у фізичному розвитку; володіти професійною майстерністю постійно удосконалюючи її.

Важливо зазначити, що заняття з фізичної культури є основною організаційною формою навчання дітей фізичних вправ. Вони обов'язкові для всіх вихованців і проводяться з постійним складом дітей певної вікової групи за чітким розкладом – щоденно протягом усього календарного року [6, с. 14].

У процесі проведення занять з фізичної культури найбільш повно вирішуються оздоровчі, освітні та виховні завдання, а саме: зміцнення здоров'я дітей, загартування їх організму, формування вмінь та навичок основних рухів (ходьба, біг, стрибки, метання та ін.), вправ спортивного характеру (плавання, їзда на велосипеді, ходьба на лижах та ін.), виховання позитивних моральних та вольових рис характеру, розвиток фізичних якостей, виховання зацікавленості до доступних дошкільникам видів рухової діяльності.

Заняття розглядають як цілеспрямовану та унікальну форму організованої навчально-пізнавальної діяльності з фізичної культури та подальшого формування основ здорового способу життя дітей. Як правило, вони дають змогу систематичного та послідовного закріплення та удосконалення рухових умінь та навичок, розвивають фізичні якості, поглиблюють у дітей соціальні знання та прищеплюють потребу у повсякденних заняттях фізкультурою, оптимізують рухову діяльність [8, с. 21].

Серед оздоровчих завдань особливе місце займає охорона життя і зміцнення здоров'я дітей, всебічний фізичний розвиток, вдосконалення функцій організму, підвищення активності і загальної працездатності дошкільників.

Зважаючи на вікові особливості дітей, оздоровчі завдання визначаються у кон-

кретній формі: розвитку склепіння стопи, зміцненні м'язово-суглобового апарату; сприянні розвитку всіх груп м'язів, особливо м'язів-розгиначів; діяльності серцево-судинної та дихальної системи тощо.

Крім того, важливо підвищувати загальну працездатність у дітей, враховуючи особливості розвитку дитячого організму, завдання визначаються у конкретнішій формі: допомагати правильному формуванню вигинів хребта, сприяти правильному розвитку терморегуляції. Удосконалювати діяльність центральної нервової системи: сприяти врівноваженості процесів збудження і гальмування, їх рухливості, а також вдосконаленню рухового аналізатора, органів чуття тощо.

Освітні завдання спрямовані на формування у дітей рухових умінь та навичок; ігрових дій; здобування доступних уявлень та знань про користь занять фізичною культурою, іграми, про основні гігієнічні вимоги та правила [5, с. 21].

Завдяки пластичності нервової системи у дітей дошкільного віку рухові навички формуються порівняно легко. Більшість їх (повзання, біг, ходьба, ходьба на лижах, катання на велосипеді та інші) діти використовують у повсякденному житті як засіб пересування. Рухові навички полегшують зв'язок з навколишнім середовищем і сприяють його пізнанню: дитина, повзаючи сама, наближається до тих предметів, які її цікавлять, і знайомиться з ними. Правильне виконання фізичних вправ ефективно впливає на розвиток м'язів, зв'язок, суглобів, кісткової системи.

Виховні завдання спрямовані на різнобічний розвиток дітей (розумовий, етичний, естетичний, трудовий та інші), формування у них інтересу і потреби до систематичних занять фізичними вправами. Система фізичного виховання у дошкільних навчальних закладах будується з урахуванням вікових та психологічних особливостей дітей [9, с. 19].

Професійна підготовка майбутніх вихователів до проведення занять з фізичної культури у ДНЗ здійснюється під час вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку». Метою курсу є засвоєння студентами основ професійної діяльності педагога у галузі фізичного виховання дошкільників, оволодіння майбутніми педагогами системою знань у галузі теорії та методики фізичного виховання, практичними вміннями та навичками з організації і проведення активних форм роботи з фізичної культури. Фізкультурно-оздоровча робота у дошкільних

навчальних закладах повинна бути націлена на пошук резервів повноцінного фізичного розвитку дітей. Освітній зміст та виховна спрямованість курсу мають на меті не лише забезпечити кваліфікаційну компетентність майбутніх фахівців у збереженні та зміцненні здоров'я дошкільників, але й сприяти світоглядному переосмисленню пріоритетності даного напрямку. Зміст курсу передбачає проведення лекційних і практичних занять та організацію самостійної (індивідуальної) роботи студентів. Самостійна робота студентів (вивчення літератури, виконання практичних завдань та інші) спрямована на поглиблене вивчення програмового матеріалу.

Під час лекційних занять студентам даються знання з методики проведення занять з фізичної культури у різних вікових групах. Доцільно використання різних видів лекцій як традиційних, так і нетрадиційних. До традиційних видів лекцій ми відносимо вступну, ознайомлюючу, настановчу, тематичну, підсумкову, оглядову. Ефективним є використання і нетрадиційних видів лекцій, до яких відносяться: міні-лекція, проблемна лекція, лекція-конференція, лекція-брифінг, лекція-бесіда, лекція-візуалізація. Всі вони дають цілісне уявлення про навчальний предмет, орієнтують студента у системі роботи з курсу.

Однією з умов успішного проведення занять у дошкільному навчальному закладі є ретельна підготовка вихователя до них. Він добирає необхідні іграшки, інвентар, посібники. Забезпечує необхідні гігієнічні умови для їх проведення.

Перед початком заняття проводиться вологе прибирання підлоги та провітрювання приміщення (температура повітря +18-20°C). У літній час доцільно проводити заняття на свіжому повітрі при температурі не нижче +20°C.

Для проведення занять з фізичної культури вихователь використовує спеціальний інвентар, а саме: короткі палиці, дошки, колоди (надувні); великий кошик, обручі, дерев'яні драбинки, гімнастичні лави, гумові м'ячі та інші. Цей інвентар за розмірами та вагою повинен відповідати віку дітей та бути зручним для їх застосування. Особливо актуальним є використання на заняттях нестандартного фізкультурного обладнання, яке сприяє поліпшенню результативності фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми. З цієї метою у дитячих навчальних закладах розробляють спортивні тренажери і цікавий інвентар, які викликають позитивні емоції від роботи з ними: м'які кубики та колоди, які виготовлені з м'якого,

яскравого матеріалу; фігури «Веселі блазні» – для метання обручів; тунель «Дракон» – для підлізання; «Ведмедик» із бочкою – для метання маленьких м'ячів та багато іншого. При проведенні занять з фізичної культури вихователь розподіляє дітей на підгрупи. При цьому враховується стан фізичного розвитку та рухової підготовленості дітей.

Важливу увагу у процесі лекційних занять відводять на планування та облік роботи з фізичного виховання. При плануванні змісту занять з фізичної культури враховують такі положення: фізичні вправи повинні відповідати анатомофізіологічним можливостям дітей; слід передбачати вправи для всіх великих м'язових груп (плечового поясу, спини, рук, ніг); виконувати вправи з різних вихідних положень (стоячи, сидячи, лежачи); запобігання тривалим статичним положенням та чеканню; дотримуватися поступового збільшення фізичних навантажень шляхом ускладнення рухів та їх дозування; забезпечувати позитивні емоції у дітей під час виконання рухів та ігор; застосувати оптимальні способи та методи організації (фронтальний, поточний, груповий, змінний) дітей під час виконання фізичних вправ [4, с. 162].

Під час занять вихователь забезпечує оптимальну рухову активність дітей. Для цього застосовують потоковий (діти виконують рухи одне за одним), фронтальний (всі діти виконують вправи разом), змінний (двоє-трьох дітей виконують вправу, а інші чекають своєї черги) методи організації. Вони дозволяють забезпечити високу моторну щільність занять, яка повинна бути у межах 70-80%.

Під час проведення практичних занять студенти здійснюють планування занять у залі та на повітрі; розробляють конспекти різних типів занять для дітей різних вікових груп; здійснюють моделювання фрагментів занять; підбирають і проводять різні види рухливих ігор та ігор спортивного характеру з використанням атрибутів та спортивного інвентарю; проводять різноманітні форми роботи з фізичного виховання (ранкову та гігієнічну гімнастику, малі форми активного відпочинку, фізкультурні заняття, рухливі ігри, пішохідні переходи, фізкультурні свята та розваги, дні здоров'я); розробляють та виготовляють дидактичний матеріал та наочні посібники; вивчають та аналізують результати сучасних наукових досліджень та передового педагогічного досвіду.

Орієнтовний план-конспект заняття з фізичної культури для дітей старшого дошкільного віку

Програмовий зміст: продовжувати навчати ходьбі приставним кроком, шиккування у шеренгу, закріплювати вміння бігати між двома лініями, розвивати швидкість, спритність у рухливій грі «Пташки і кіт»

Інвентар: довгі мотузки, стільці або лава, атрибути для рухливої гри.

Частина	Зміст	Дозування	Організаційно-методичні вказівки
Вступна (2-3 хв.)	Шиккування у колону по одному	15 с.	По колу в колону по одному за вихователем з дистанцією у 2 кроки Слідкувати за рухами рук. У коло, розімкнути на відстань витягнутих рук
	Ходьба:	20 с.	
	• звичайним кроком; • на носочках; • звичайним кроком; • з високим підніманням колін; • звичайним кроком; • на п'ятках; • звичайним кроком. Повільний біг. Перешиковування.	15 с.	
Підготовча частина (4-6 хв.)	Комплекс ЗРВ на місці	4-6 хв.	
Основна частина (13-15 хв.)	Ходьба приставним кроком вперед з правої та лівої ноги почергово	2-3 хв.	Слідкувати за технікою виконання рухів. На лінії не наступати, відстань між ними становити 25-30 см. Ускладнення до гри: пташки летять кожен у своє гніздечко (обруч).
	Шиккування у шеренгу	3-4 хв.	
	Біг між двома лініями або мотузками	2-3 хв. 5-6 хв.	
	Рухлива гра «Пташки і кіт»	3-4 р.	
Заключна (1-5 хв.)	Ходьба з рухами рук вгору і вниз. Вправи на відновлення дихання.	2-3 хв. До 30 с.	У повільному темпі по колу

Висновки з проведеного дослідження. Отже, найбільше можливостей має комплексне формування професійної підготовки майбутніх вихователів до проведення занять з фізичної культури у ДНЗ під час вивчення дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку». Завдання практичної, самостійної та індивідуальної роботи для студентів спрямовані на ефективне засвоєння отриманих знань і практичних умінь.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці науково-методичного забезпечення процесу професійної підготовки майбутніх вихователів до проведення занять різних типів з фізичної культури в ДНЗ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Безкоровайна Л.В. До поняття про компетенцію майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту / Л.В. Безкоровайна – К., 2008. – С. 26-28.
2. Беленька Г.В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання : [монографія] / Г.В. Беленька. – К. : Світоч, 2006. – 304 с.
3. Борисенко А.Ф. Підготовка майбутніх вихова-

телів до занять з фізичної культури / А.Ф. Борисенко, С.Ф. Цвек. – К. : Основи, 1989. – 192 с.

4. Борисова З.Н. Теорія і практика дошкільної освіти в Україні : [кол. монографія] / З.Н. Борисова. – К. : Київськ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011. – 232 с.

5. Вільчковський Е.С. Теорія та методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : [навч. посіб.] / Е.С. Вільчковський, О.І. Курок. – Суми : Університетська книга, 2004. – 428 с.

6. Коваленко Ю.О. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання дітей дошкільного віку у вищих навчальних закладах / Ю.О. Коваленко. – Запоріжжя, 2008. – 59 с.

7. Петренко С.А. Підготовка майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку основних рухових умінь і навичок : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / С.А. Петренко. – Київ, 2007. – 291 с.

8. Нестеренко В. Підготовка майбутніх педагогів до виховання у дошкільників навичок здорового способу життя / В. Нестеренко. – Одеса, 2003. – С. 20-21.

9. Самушина О.М. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні / О.М. Самушина. – К., 1998. – С. 14.

10. Шовкопляс О.М. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дітьми з функціональними порушеннями опорно-рухового апарату : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.0004 «Теорія і методика професійної освіти» / О.М. Шовкопляс. – К., 2011. – 20 с.

УДК 378.14:615.1

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА ЗАНЯТТЯХ ЗА ДОПОМОГОЮ ГРУПОВОЇ ФОРМИ РОБОТИ

Дрожик Л.В., к. пед. н.,
викладач кафедри педагогіки та психології
Національний фармацевтичний університет

У статті розглядається групова робота, як одна з форм інтерактивного навчання. Визначено її вплив на пізнавальну діяльність майбутніх фахівців охорони здоров'я. Акцентується увага на різних формах групової роботи, які можна використовувати на практичних та семінарських заняттях.

Ключові слова: *групова форма навчання, активні методи навчання, активізація пізнавальної діяльності, підготовка фахівців охорони здоров'я.*

В статье рассматривается групповая работа, как одна из форм интерактивного обучения. Обозначено её влияние на познавательную деятельность будущих специалистов охраны здоровья. Акцентируется внимание на разных формах групповой работы, которые можно использовать на практических и семинарских занятиях.

Ключевые слова: *групповая форма обучения, активные методы обучения, активизация познавательной деятельности, подготовка специалистов охраны здоровья.*

Drozhyk L.V. FUTURE PROFESSIONAL OF HEALTH CARE COGNITIVE ACTIVITY ACTIVATION IN GROUP WORK

In the article is considered the group work as one of the interactive education form. Determined its impact on the cognitive activity of future health care professionals. Attention is focused on various forms of group work, which can be used for practical and seminars.

Key words: *group studies, active learning methods, activation of cognitive activity, training of health care professional.*